

Izhaja 10. in
25. dan vsa-
cega meseca.

POPOTNIK

Velja za celo
leto 3 gold. za
pol leta 1 gold.
50 kr.

List za šolo in dom.

I. leto.

V Celji, 25. februarja 1880.

4. list.

Nagon, čudovita moč narave.

Kako čudovita je knjiga prirode! Koga ne obleti neka divna moč, ko ide lepega pomladanskega dneva iz svoje soparne izbice v zunanjo krasoto, občudovaje rastline v dišečem cvetju, občudovaje živali pri skerbnem delovanju? Naenkrat obstane, ko na poti zagleda, kako se mučite dve mali mravljici, ki nesete težko bruno za stavbo svojega poslopja. Tu se začne človek vprašati, zakaj se tako trudite, kako ste spoznali, da je to bruno pripravno za njihovo stavbo, a ne ve si primerno odgovarjati. Sicer se tolaži z besedo nagon in razlaga to besedo tako le: Nagon je namenu primerno djanje brez zavesti namena. Žival primerna djanja dela, da doseže kak namen, pa tega namena ali cilja sama ne pozna. Ta omejitva je dobra, to mora priznati, kdor ne terdi celó, kakor nekteri hočejo, da se ravnaajo živali pri svojem djanju in nehanju le po prešnjem premisleku in razsodku, kar je gotovo ravno tako napačno zagovarjati, kakor vsak razsodek pri živalih zavreči; menimo namreč tukaj viša bitja, doživke, ptice i. t. d. Poglejmo si postavim metuljevo gosenico ponočnega pavlinčka (*Bombyx carpi*). Ona živi na germiči, na katerem je iz jajca izlezla; ko dežuje, skrije se na spodnjo stran, nektare krati se olevi, to je njeno žitje, in tu se ne da misliti na kako pamet. Ko se zapreja, naredi si dvojen oboček, kateri se lahko odpre od znotraj, a od zunaj odpreti ga je skoro nemogoče. Ako bi to gosenica prej znala, kar se ž njo godi, morala bi tako premišljevati: Jaz sem sedaj gosenica, zapredem se in postanem mešiček, jaz se moram braniti tudi takrat proti napadom; ker pa se sprememim v metuljčka, moram si svojo hišico tako napraviti, da posle lahko izlezem, a zatvoriti jo hočem močno proti sovražnikom. — Tako ali enako bi morala misliti gosenica, a to zahtevati od malega červička bi bilo preveč, ona ne more tako popolno razsojevati.

Nagon je vsaki živali prirojen, ker se kaže precej, ko ona na svet pride. Mlada račica, ktero je koklja zvalila, pride do vode, skoči notri in zna izvrstno plavati, če tudi koklja na suhem okoli vode teče, ker se boji, da se bo vtopila, jo kliče, kvoče in kvoče, jo svari. Toraj ima račica v sebi nagon, ki jo naganja v vodo, in v plavanju kaže — se ni nikjer učila — največjo spretnost.

Prikazuje se nagon najpopolnše pri nižih živalih, pa tudi pri človeku, pri najvišem bitji, ki ima prosto voljo, najdemo nektera djanja, ki se le morejo po nagonu razlagati. Vidi se nagon posebno pri raznih živalih, ako jim je delati za ohranitev svojega plemena. Dojivke pervikrat ne znajo gotovo, kaj se pravi roditi, a grejo v samotne kraje, iščejo si vgođen prostorček, kjer naredijo berlog za svoje mladiče. Ptič nosi pridno svoje gnjezdo, kjer bodo stanovali njegovi mladi; ker bi pa ne mogli goli pomladnega mraza prenašati, zatoraj skerbi, da dobe mehko in toplo posteljco. Polži in žabe, ki žive na suhem, podajo se v vodo in morska želva na suho, da znesejo tam svoja jajčica, ker le tam se zamorejo njihovi mladi rediti. Merčesi puste svoja jajčica na raznoterih krajih, kjer nahajajo njihove larve pogoj svojega življenja. Tako metulji v jesen nanesejo jajčica na takih drevesih, na katerih njihove gosenice še le v prihodnji spomladi svojo hrano dobijo. Drugi merčesi nesejo svoja jajca na krajih, od koder še le po ovinkih dospejo na pravo mesto, tako postavim nekteri obadi na konjski gobec ali kjer se more konj lizati, od koder še le počasi dojde jajčice v želodec, kjer se spreminja. Nektere ose odpirajo celice svojim gosenicam, kedar so te porabile svojo notranjo hrano, da je oskerbijo z novo, in tako vedo tudi mravlje, kedaj so njihove krabulje godne, da jih izpuste iz mešička. Kdo ne zna, kako se obnašajo bučele v svoji vrejeni deržavi? Kako delajo, kako redijo in branijo svoje pleme? V jesen navadno vmorijo trote, pa tega ne storijo nikoli, ako so zgubile matico; kajti ti morajo potem novo matico, ki jo iz delavke izredijo, oplemeniti. Navesti še hočemo samo nekaj o rogačevi gosenici. Znano je, da ima samec daljše roge nego samica. Gosenici ste si celo enaki, pa samičina si napravi toliko luknjo, kolika je sama, samčeva pa še enkrat toliko, ker mu potem rastejo večji rožiči. Da bi znala poprej to gosenica, kar se zgodi v bodočnosti ž njo, ne more se misliti o červu, ko je še zakrita taka reč človeku. Stojimo toraj tukaj pred veliko naravno zastavico, ktere si ne vemo rešiti, in to je čudo, niža ko je žival, bolj je moč nagona razvita.

Djal bi morda kdo, da počuti žival, ko se ravna po plodnem nagonu, kako posebno radost, ali slast, pa temu ni taka. Ako bi bil pri gosenicah, ki se zaprejajo, vzrok tega samo slast, da se jim izprazni predna smolika, zakaj pa še predejo vedno, če se jim prejšnja zapreda razdere, dokler poginejo? Tu vlada neka viša moč, ktera tira gosenico do smerti. Misli se dalje navadno in čuje se tudi, da se pariyo ptiči le zaradi spolne slasti, pa ako bi to bilo res, zakaj pa se ne pariyo več, če imajo zadostno število jajčic? Spolni nagon še v njih biva, ker če se jim vzamejo jajčica, zapuste nekteri staro gnjezdo, delajo si potem novo, ali pa pri starem ostanejo in se zopet pariyo. Tako je samica vijoglavka (*Yunx torquilla*), kteri so vzeli zmirom na novo zneseno jajce, se parila in parila vedno, in pri devet in dvajsetem jajci so našli mervto na gnjezdu. Toraj zahteva plodni nagon celo vgonobitev živali, kedar ne more doseči svojega namena.

Mogočen se kaže nagon posebno, če proti živali kaka nevarnost. Vse živali poznajo skoro sovražnike svejega življenja in se ga, kolikor morejo,

ogibljejo. Ako pridejo od nas konji v Afriko, kjer njihov sovražnik lev živi, in če se jim ta bliža tudi po noči, ko so v hlevih zaperti — prej ga niso nikoli slišali, nikoli videli — vznemirijo se, s podkovami bijejo, da je groza. Mlad golobček, če pride jastreb blizu, ko blisk odleti, ni še treba stare golobice, ki bi ga podučila o nevarščini. Kanja (*Falco buteo*) se hrani s kačami, napade slepovoža in druge nestrupene kače, kakor zamore in se ne briga, kje ima glavo; pa če najde pisanega modrosa, ki ima za njo nevaren strup, gleda, da mu zdrobi najprej glavo in potem ga še le povžije. Pastirji pravijo, če se bliža živini obad, živina zbega, ker se boji; kajti njegove gosence jim kožo prederejo in vzročijo na herbtu strašne bolečine.

Vsaka žival v živa le primerno hrano in se škodljive ogiblje. Čudno pa je tudi, kako se nek'ere pri tem vedejo. Mlada kozica strupene rastlike n. pr. trobelike ne pogleda — otroka pa moraš nevarnosti strupa učiti.

Popotniki imajo tudi v tujih in neznanih krajih opice s sebo, ako se morajo s sadjem hraniti, katerega ne poznajo, in opice jim razločujejo škodljivo in strupeno od neškodljivega in dobrega. Dihur in kunica sta pametna, naredita pri jajci na obeh straneh luknjico, da vlečeta skozi na se zrak in laže pijeta. Pišče komaj iz jajčne lupine izkobaca, že kljuje in zernje pobira; ja, zgodi se, da se popolnoma ne prekljuje, pa že pika in hoče hrane. Poljske miši, ki si zbirajo zernje za zimo, izgrizujejo temu klilne popke, da se jim ne sklije in skvari v podzemeljskih shrambah. Tako tudi veriverica nekoliko dni pred hudo zimo pridno zbira in se zapre potem v svoje stanovišče.

Vsak zna, da nas zapusté v jesen selivni ptiči in da potujejo daleč, daleč v tuje in topleje dežele, kjer najdejo potrebnega živeža. Morajo potovati, žene je nagon, in če je kateri vlovljen, je v tem času nemiren, ko drugi odrinjajo, in vsaka vlovljena kakovica črez zimo pogine. Pa odpravljajo se že na pot, ko še imajo pri nas zadosti hrane. Ravno taisto velja od živali, ki pri nas ostanejo in črez zimo zaspé, tako se žužke zarijajo navadno najtopleji jesenski dan. Če potujejo naše lastavice črez srednje morje sto in sto milj v gornji Egipet in še dalje in se spomladi vernejo črez Grecijo zopet v svoje domače kraje, pravimo, da si kraje bolje zapomnijo ko mi; a kako si hočemo to razložiti, če kdo zaveže goloba ali psička v kako vrečo, pelja ga veliko milj daleč in tam izpusti, najde zopet svojo domačo hišo; kaj ga je vodilo po neznanih krajih kakor ona neznana moč? V jeseni, ko zgodnja in stroga zima pride, podajajo se selivni ptiči prej na pot; kedar pa imamo toplo zimo, nekteri celo pri nas ostajajo, drugi se le malo proti jugu pomikujejo. Če misli biti povodnja v Kamčatki, poljske miši tam v celih trumah mnogo prej odpotujejo, in tako tudi dabri v letih, ki so močvirna, svoje naselbine više na obalih postavljajo nego v suhih. Lahko si mislimo, da živali po nekterih sedanjih vremenskih prikaznih sodijo na bodočnost, kar mi ne poznamo, kako, a preveč bi bilo misliti, da one po meteorologičnih razsodih znajo, kako bo vreme črez veliko mesecev in celo, ali pride velika voda. —

Umetnijski nagon dokonča nalogo čarobno, da si je tu navezan na enoličnost. Pri nas delajo bučele ravno take celice, ko drugod. Kdo še ni

občudoval ptičjega gnjezda? Če ptiček tudi prvi krat dela, gotovo ne bode delo samo poskus, ampak mojsterski proizvod, in ako bi ptico hotel posnemati kak umetnik in bi gnjezdice naredil, bi temu lahko ptica djala, ker ga je tako slabo napravil: „O človek, kako si ti neroden, da še tega ne znaš!“ Čudovito si stavijo mravlje svoje poslopje, kako se trudijo, druga nosi, druga stavi, druga išče živeža, vse so na svojem mestu. Kaj pa je tudi najviši stolp proti mravljinjaku, če v poštev jemljemo mravljinjo velikost in moč, in pa človeško. Od zunaj se vidi sicer neredno in nepravilno postavljen, vendar ima znotraj čisto po pravilu svoje čumnate in sobane, svoje stebre in stolpe.

Dalje si znajo živali pomagati v svoji bolezni. Videl je že vsak, kako rad je psiček piriko (*triticum repens*), posebno če ima gliste, da se mu nevžita trava ovita z zglistami odstrani, ali če se hoče koščic iz želodca rešiti. Ako kokoši jajca neso, potrebujejo mnogo apnenca; zatoraj če ni v živeži tega zadosti, iščejo si apno in ga pikajo, ker zbolijo, če v tem času le brezopasno hrano dobivajo. Če pajek zgubi nožico, zraste mu počasoma druga; pa če mu stisneš nožico, da je več rabiti in se je tudi znebiti ne more, zaprede jo na steno, z drugimi pa se vpre, da si poškodovano nogo izdere, da mu potem zopet druga zraste.

Tako čudovit je živalski nagon pri raznih okolščinah, a človeška natora je zmožna ravnati se po svojem umu; pri človeku, bi djal, je skoro odpravljen nagon po duševnem razvoji in oliki. Če v nevarnosti velike povodnje steguje nesrečnež roke iz vode, da bi se oklenil kake rešilne vejice, ne pomisli, da tako še laže vtone, mesto, da bi krilil pod vodo z rokami in tako glavo iz vode vzdignil, kar bi ga rešilo pogina. Tu se kaže, da ima sicer notranji nagon, da bi se rad rešil, pa okolščin prav ne razsodi in živalski nagon mu manjka. Pes se tu drugače obnaša, če še tudi ni bil nikdar v vodi. A kaže se nagon pri človeku v nenaravnem stanju, v strasti, pijanosti in največkrat v bolezni. Vidi se tukaj, kakor bi znala neka duševna moč, česar truplo potrebuje. Večkrat je že zahteval bolnik to in ono zdravilo, in ozdravel je, če tudi so morda ta zdravila nasprotna temu, kar zdravniki sami hočejo. Osebe, ki imajo merzlico, zahtevajo vode, kateri so jako slabi, zahtevajo vina; mali otroci, ki imajo mnogo kisline v želodci, želijo dobiti krede in ilovice, in če je kaj napenja, košček oglja. Radi tega povžije tudi Eskimo v strogi zimi mnogo ribje masti, da dobi v sebe zadosti ogljenca in vodenca, ki mu je potreben za življenje. Tako mnogokrat notorni nagib reč primer o zahteva, ki ni škodljiva, temveč koristna. —

Videli smo tu, kako čudno se nagon razodeva, in da pri živalih, da dosežejo svoj namen, večkrat skoro bolje ravna, ko človeški razum. Zatoraj so razlagali živalski nagon, da je nezavedno delajoči um, kateri se deloma celo skuša z vspehi in učinki človeškega uma, vendar doprinaša vse z ono nevedno slepoto, kakor se godi vzajemno kretanje v mišični sestavi. Nekteri pripisujejo veliko tega djanjem živalske duše in njenega razvoja, a vse to nam je še premalo znano, zatoraj tudi mi sklepamo te verstice, kakor je že veliki modroslovec Schelling djal I. 7 zvez. str. 455: „Ni večih prikazni

od živalskega nagona, vsakega mislečega človeka prava skušnja resničnega modroslovja.* Florjanov.

Nekaj o domači odgoji otrok.

Večkrat se sliši, da je uboštvo krivo, ako stariši svojih dolžnosti, ki se tičejo odgoje otrok, nespolnujejo. Uboštvo je res grenka osoda; koliko drugih nadlog pač ono zakrivi! Kolikokrat pokonča celo domačo srečo ter preterga nežne vezi domačega življenja! Kolikrat vniči najboljše namene pridnega očeta, pridne matere in jima vse upanje podira! Da, treba je terdne volje, njegovim hudim udarcem pogumno se upirati. Veliko je starišev, ki se serčno bojujejo zoper te napade; vedno se derže čednosti, dajejo svojim otrokom lepe izglede, jih vkljub uboštvu nagibajo k dobremu ter jih tako krepijo, da bodo pozneje burne nevihte v življenji lože prenašali. Takšno ravnanje ima zmirom dobre nasledke. Ti otroci, ki jim sreča ni prijazna in kojim tudi ljudje le malo pomagati morejo, odrasejo na videz sicer zanemarjeni, a nahajajo se med njimi večjidel prebrisane glave in lepi značaji. Človek bi mislil, da imajo pri tej mladeži izverstne zmožnosti nadomestovati posvetno blago. — Veliko je pa zopet starišev, ki v boji z uboštvom obnemagajo in to večjidel zato, ker jim pomanjkuje нравnih moči. Izgovarjaje se na osodo tožijo potem, da je le-ta kriva, ako so otroci zanemarjeni. Pač vboga deca takših starišev! Že v prvih letih svojega življenja pomanjkanje terpi; vsaka, še tako majhna slabost, ki se pri njej nahaja, napravi stariše nevoljne. Komaj da se navadi na šibkih logicah stati in po malem koračiti, je že sama svoja. Ne pozna niti pravega domovja, niti pravega domačega življenja; nikoli ne čuti, da jo stariši ljubijo, neznana ji je tudi otroška ljubezen do starišev: nima čuta za domačo srečo. — Nikdar se ne oglašča v njeni duši zaupljivost, uljudnost, otroška pokorščina, ljubezen do reda. Rekel bi, da ni več otrok, da ne zna otroško čutiti ne ravnati. Preskoči imenitno stopnjo človeškega življenja, ktera bi se po naravni uravnavi nikdar preskočiti ne smela. Revče vživa nekako prostost, koje se kaj lahko privadi, saj ga premami zlo, ki se v prostem življenji za nja nahaja; navada je pa železna srajca. Otrok začne čerteti vse, kar bi mu znalo priljubljeno prostost omejiti. Takšno stopi otrok v šolo. S prvega je nekako plašno in bojazljivo, kajti boji se učitelja in šolskih uravnav sploh. Za kratko časa še precej vboga; a zgubljena prostost ga vendar le preveč miče in vabi, in mogočno hrepenenje po njej ga napravi v šoli nevoljnega, vse mu je zoperno, kar mu prostost opovira. Na vso moč si prizadeva, pretergati posilne vezi, s katerimi ga šola obdaja; postane naj poprej zdražljiv, obotavljiv in len delavec, pozneje lažnjivec, termoglavec, a zadnjič se učitelju derzno ustavljati začne. Le redko še prihaja v šolo; dosegel je prostost ali po teh ali unih sredstvih, to je vse eno. Včasih se še učitelju in oblastnji posreči, mladega begunca po sili v šolo spraviti, a to delo je zelo težavno in nima nobenega dolgo trajajočega uspeha, kajti stariši, ki bi imeli ravno tu posebno

krepko ravnati, ne marajo za svojega otroka; manj ko je treba zanj skrbeti, tem ljubši jim je. Tako ostane otrok divjak; nikdo mu ne vcepi nežne vejice kreposti, nikdo ga ne varuje prednevarnostmi, ki mu žugajo. Ali se je potem čuditi, ako nesrečnež nagloma zabrede v najhujše pregrehe? Leček se združi z enako mislečim tovarišem, deklica poišče enako mislečo tovarišico; večkrat pa se združita tudi oba spola. Le poslušajte malopridneže, kako prešerno eden družemu pripovedujejo, kako so se težkemu šolskemu delu umaknili. Lenoba tu slovesni vhod obhaja; zaničevalci npravne postave in družbinega reda so nastopili prvo dobo svojega ostudnega djanja. Pa pohajkovanje je vendar le večkrat dolgočasno, ako primernih zabav pomanjkuje, a zanemarjena mladež si vé koj pomagati. Da navedem tu le nekaj tacih kratkočasnih zabav, ki si jih izmisli mlada druhal. Ona je tako rekoč povsod doma in nikjer. Ptuje blago se ji zdi lastovina; vzame torej kjer kaj najde, kar ji diši, kar ji dopada, in ne pomisli, da pri tem ptujim ljudem škodo dela in da je to greh. To še se vé da ni na ravnost tatvina, kajti otrok ravna še večjidel ne vé doma, a takšno početje vendar le tatvini pot gladi. Otrok se navadi ptuje blago za malo ceniti, ptuja škoda ga ne gane, in bolj odrašeno se ne bo lahko več spodtikalo nad razločkom med tvoje in moje (čigavo je kaj). — Zopet drugokrat si spridena mladež krati čas s tem, da živali terpinči. Strašno je večkrat viditi njeno nevsmiljeno ravnanje; okamnela serca se ne ganejo, naj vboge živalice še tolike bolečine terpe. A tudi do človeka nima nikakega vsmiljenja. Le glejte, kako sirovo druge miroljubne otroke napada, le glejte, kako cela druhal krohoče, ako se komu kaj hudega pripeti. Terdoserčnost pa raste dan za dnevom; iz mladega mučitelja priraste stari grozovitnež. — Nekatere zabave pa stanejo tudi denar, in ta se mora oskerbeti. Otrok torej začne večjidel beračiti; beračija je pa zopet vir mnogoverstnih npravnih napak. Mlad berač in zapravljivec sta si brata. Mladež itak ne pozna prave vrednosti denarja, ker ne vé, kako težavno ga je služiti; a še manj ceni mlad berač denar, ker mu le-ta posebno lahko v krila leti. Mali potuhnjenec dobro vé, kako se pri premožnejših ljudeh vsmiljenje zbuditi da; znano mu je, koliko se pri tem ali unem dobrotniku dobiti zamore; laž, zvijača in hinavščina so mu sredstva, po katerih svoj namen vselej doseči vé. Naj več mladih beračev najdemo blizo mest, toplic, železnih postaj in sploh na takšnih krajih, kjer se ptujci nahajajo. Znane so mi vasi, v kojih mlada druhal za vsakim ptujcem leti ter ga z beračijo prav nesramno nadleguje. In gorje ptujcu, ako ne obdari malopridneže obilno, ali ako jim morda kar nič ne da; ni psovke, da bi je ne vedeli ter jo za ptujcem kričali. Dostije starišev, ki takšno beračijo še podpirajo, „saj jim prinese otrok včasí še kak krajcar!“ — Ni napake, ki bi lenobo tako zelo podpirala, kakor ravno beračija. Le poskusi beraškega fantalina, beraško deklico k delu vabiti; kak se ti zmuzne iz pred oči in se ti za herbtom smeji, da ti je v misel prišlo, kaj tako „bedastega“ zahtevati. Ako človeku itak dobro gré, kaj mu je treba delati, si misli mali porednež

in lomasti naprej v hujše pregrehe. Čuditi se pa moramo onim „dobrotnikom“, ki mlade berače z denarjem podpirajo, Bog si ga vé, iz kakšnega namena! — To niso prijatelji otrok, ampak le njihovi sovražniki. —

Beračija pa ne zadostuje dolgo sprideni mladeži, kajti pri zapravljivih sladkosnedežih raste izbirčnost nagloma in ž njoj tudi stroški. Večkrat pa tudi beračija ne nese toliko, kolikor je treba; treba je tedaj drugod denarja iskati. Rekel sem že, kako visoko ceni zanemarjeno otrok ptuje blago. Tu pa tam zmakne kako malo reč ter jo proda, denar pa zopet zapravi i. t. d. Tu imate mladega kradljivca, ne dolgo, in postal bo ž njega mlad tat, ki denar in druge ceneje reči na ravnost krađe. Kaj pa bo na dalje iz takšnega otroka?

Tu pa tam takšno otrok vendar le še v šolo pride, se vé da le siloma; ž njim pa stopi tudi huda nevarnost za druge učence čez šolski prag. Predenj se nedolžnost zavé, že jo ima malopridnež v svojih zanjkah. Ena garjeva ovca sto drugih okuži. Se ve, v šoli zabrani še učitelj pohujšanje, a na poti proti domu, kdo brani tu nedolžno deco hudih napadov? Res je, da je učiteljevo svarjenje mnogim učencem močan ščit, a to še ne zadostuje; treba je, da tudi stariši na pomoč pridejo ter deco skerbno vodijo, da ne zajde v slabe tovaršije. To je sicer za stariše, ki imajo veliko drugih poslov, res težavno delo; a nikar se ga naj ne branijo, kajti prineslo jim bo obilno najslajšega sadja: zredili bodo otroke na duši in telesi zdrave. Težavnejše pa je še delo, ako so otroci k hudobijam nekako nagnjeni in ako v slabe tovaršije tako rekoč vhajajo. Napenjati je treba vse moči; da se tu nevarnost odstrani. Prosto življenje v slabih tovaršijah se na pol sprideni deci kaj rado priljubi; hitro, hitro se zamota v hude pregrehe, postane termasta in ne mara več za dobre svete svojih starišev in učiteljev; da, še nekako ponosna je na to, da se sme prištevati med popačeno druhal. Najnevarnejši za nepopačeno deco so pa zgorej omenjeni potepuhi in potepulje takrat, ko se izšolajo in se, mesto da bi se kakšnega primernege opravila poprijeli, brez dela po cestah, pašah i. t. d. pa tudi po skritih krajih prav po cigansko potikajo. Takšna društva so prava gnjezda razuzdanosti in najhujših pregreh, to so tisti shodi, v kojih se nedolžne duše sè sladkim strupom zapeljivosti moré. Žalostno je, da je ravno tej hudi napaki le težko v okom priti, kajti ne dajo se le-ta okužena društva lahko iztrebiti. Edino sredstvo zoper to zlo najdemo le v tem, da nemarne klateže strogo k delu silimo; a kje najdeš poštenega človeka, ki bi takšne zaveržence za delo najel in se še celo trudil jih na prava pota nagibati. Vsak se jih zогiblje; ta, ker se boji, da ga naravnost ne oškodujejo, uni, ker se boji, da mu lastno deco ne pohujšajo i. t. d. Kam tedaj s tako gloto? —

Omenim tu dalje še neko napako, koja redno domačo odgojo kaj hudo zavira. Marsikteri vbogi oče si skuša svojo veliko skerb za potrebni živež s tem olajšati, da tega ali unega svojih otrok berž ko mogoče ptujem ljudem v službo da, akoravno se otrok še izšolalo ni. Res, da se po takem pri mizi število domačih zmanjša; ali sredstvo, ktereга se oče v ta namen posluži, je vendar zelo žalostno, ako premislimo, da

po njem od hiše odpravljeno revče hudo škodo terpi. Vbogo otrok se prehitro siloma loči od svojih naj bližnjih voditeljev, ki bi ga še morali skerbno in ljubeznjivo gojiti; a tudi šolska odgoja vsled takšnega početja starišev ne mora tega doseči, kar namerava. Znano je, da otroci, ki so z domačim delom preobloženi, večkrat šolo zamudé, in da se večkrat vsled dela tako spehajo, da se jim s podučevanjem v šoli le malo koristiti more; koliko več škode pa bodo taki otroci terpeli, ktere ptuji ljudje kot družino najmejo! Gospodar ne daje družini plače zastonj; priderževal bo torej ptujega otroka pogostejše doma nego lastni stariši, in ako ga tu in tam res v šolo pošlje, ne pusti ga poprej od doma, dokler ura ne odbije, ki v šolo kliče. Mislite, da bo potem otrok, ki spehano proti šoli dirja, pazljivo poslušalo nauke učitelja? Ptujia hiša pa tudi ni kraj, na kojem se mlademu družinčetu pravi značaj gojiti in serce blažiti more. Človek bi sicer mislil, da mladež v ptuji hiši iste vtiske sprejema kot doma; a vendar le ni vse eno, ako je otrok odvisno od starišev, ali pa od gospodarske oblasti. Redko se najde, da se oče in mati vedeta enako sirovo in osorno proti lastnim otrokom; večkrat vidimo, da postane strogost enega nepristranska po ljubeznjivosti družega; doma tudi slabi izgledi, ki jih odražena družina daje, ne žugajo mladeži, kajti vbogi stariši (menim tu stariše, koji svoje otroke ptujim ljudem v najem dajejo), itak družine nimajo.

Ni pa upati, da bi napake, nezrelo mladež v službo dajati in jemati kedaj konec bilo; siromaščina starišev na tej, in prizadevanje gospodarjev, si družino priskerbeti, ki ceneje dela, — na drugi strani so prehude opovire. — Želeti bi bilo, da bi oblastnije najem malih otrok po primernih uredbah kolikor mogoče ubranile, in da bi, ako se že najem odstraniti ne da, strogo ukazale, po katerih pogojih se najem sploh veršiti sme; a pogoji naj binato merili, da se škoda, ktera po službenih razmerah otrokom žuga, kolikor mogoče odstrani. Dalje sledi.

Poduk

v zgodovini na ljudski šoli.

Dalje.

3. Poduk v zgodovini vzbuja spoznavanje ljudi. To je ona veda, ktera se le po skušnji — po primerjanji pridobiti zamore. Osebe v njihovi pravi podobi pa le v zgodovini nahajamo, kajti še le po smerti odpadejo mnogoverstni obziri, kteri mnogokrat pravo razsojo o tem ali unem ovirajo. O delovanji kakega moža je pa tudi še le tedaj mogoče prav soditi, kedar so se njegova dela že po skušnji vdobrila. Tako nam podajajo zgodovinske osebe — verstniki niso izvzeti! — nar boljše predmete, ljudi spoznavati. Učitelju ne bo teško, otrokom na tej ali uni osebi lahkoumljivo dokazati, kako se zmožnosti posameznega človeka z njegovim razsojem združujejo, kako člo-

veka tó, kar ga obdaja, po njegovih razmerah pogosto k temu, kar je, privaja, kako je mišljenje človekovo zdaj uzrok, zdaj posledek i. t. d.

4. Poduk v zgodovini razvija moč volje in daje volji podlago in krepost. Opozorovanje učencev na dobro in lepo zadržanje součencev, postavljanje imenitnih verstnikov kot vzgled je za odgojo priljubljeno in skušano sredstvo, katero se premnogokrat dobro skaže, kajti mnogi otrok pridobi toliko terdne volje, da si prizadeva lep izgled posnemati. Pa vendar večkrat ti vzgledi verstnikov nimajo izvirne podobe, in otrok se v prirojeni svojeglavnosti rado primerja izgledu, kateri se mu je priporočal, ter ne pretehtuje obojih lastnosti brez sebičnosti. Večkrat je nasledek takega preiskovanja tiho mermranje, iz katerega bi učitelj, ako več v očeh bere nego da posluša, lahko znabiti sledeče zapazil: „Ta tudi ni boljši, kakor jaz!“ Zato naj gleda učitelj po drugih zgledih! Le te najde, kakor jih potrebuje, v zgodovini — nedotakljive za učence. On najde dosti mož, na katerih se učenci izobražujejo in si voljo krepijo. Ako se otrok vstraši, če se mu priporočuje, si Napoleona I. ali Friderika Velikega za vzgled stanovitnosti vzeti, tako ga naj opozoruje na sv. Avgušтина, kateri ni prenehal, dokler ni resnice našel; na aposteljne, katerih nobena ovira ni zamogla nagibati, da bi svoje sv. početje opustili.

Taki izgledi zbadajo tudi lenobne otroke in jim vzbudijo pogum, vsaj za skušnjo terdno voljo kazati v tem, da se hudega varujejo in dobro storijo.

Poduk v zgodovini je 5. sredstvo za odgojo ljubezni do domovine. Že niso posamezne rodbine ponosne na tó, da imajo svojo zgodovino? In v čem obstoji uzrok, kateri plemeniško oholost vstvarja? Vendar posebno le v tem, ker ima rodbina skupno zgodovino, naslanjajočo se na lastno rodoslovje! Koliko bolj mora pa ljudstvo — veliko ljudstvo, obstoječe si tudi iz posameznih, vendar pa že mnogo stó let skupaj spadajočih narodov — na svojo zgodovino ponosno biti, ljudstvo, katero veže skupno terpljenje in veselje — kakor nam ga čas prinaša — katero zedinjajo skupne postave pa tudi skupen prid in skupno prizadevanje za povzdigo duševnega, gmotnega stanja! — Vse tó nam oznanjuje zgodovina! Bukve zgodovine so zelo podučljive, dasiravno za vsak narod niso brezmadežne. Bog daj, da bi si naša mladina to, kar je v njih zapopadenega, v serce vtisnila in tako naše potomce pregreh preteklih rodov obvarovala! — Česar človek ne pozna, tega tudi ljubiti ne more. Ta resnica velja o malih, kakor o velikih rečeh. Kdor tedaj svoje domovine — poleg Boga nar večje — ne pozna, li zamore v njegovem sercu kedaj ljubezen do nje kali pognati? — Da bi se nam pač posrečilo naši deci vselej tudi ljubezen — pravo gorko ljubezen do domovine v serce vcepiti! Prizadevajmo si tó saj s tem, da podavamo zgodovino le prav v domoljubnem smislu in zadeli bodemo precej pravo, saj slavni Kehr uči: „Nravna stvar pa ima pri tem nauku biti glavna reč; ako poduk v zgodovini ne upljava na нравno povzdigo, ako ne vstvarja spoštljivosti in zvestobe, ne ljubezni do domovine in terdne značajnosti, ne poguma in pohlevnosti, ne ljubezni do vsega, kar je lepo, resnično in veliko, tedaj se je „narboljše zgrečilo.“

Da se pa ta namen doseže, more biti ta predmet — rečemo še enkrat — v pravih zvedenih rokah: „Učitelj, kateri za velike dogodke zgodovine nobenega razuma, za božjo roko v vodstvu ljudstva nobenega očesa, za osodo človeštva sploh nobenega čuta, za нравno velikost nobene navdušenosti nima, ta ni nikoli sposoben za zgodovinskega učitelja.“ Kdor hoče zgodovino z vspehom učiti, more sposoben biti, tvarino tako podajati, da jo otroci ne samo zapopadejo in razumejo, ampak da jo zamorejo tudi duševno tako podelati, da se pospešuje ob enem njihovo znotranje življenje. K temu pa je potreba, da je zgodovinska tvarina učitelju pred vsem popolnoma znana in razumljiva; zraven tega more pa tudi dušne zmožnosti in posebnosti svojih učencev dobro poznati in se vsaj po večini na nje ozirati, kajti mnogokrat je celo treba eden in tisti del iz zgodovinske tvarine učencem, in sicer enacih letnih oddelkov različno podajati, ako hočemo, da poduk ni brezvspešen.

Zgodovina se mora le pripovedovati, in to sploh v prosti in tekoči, jasni, razločni in priprosti obliki. Dogodki se morejo posebno zanimivo in resnično, pred vsem pa nazorno slikati.

Kar se tiče metode ali učave pri navedenem poduku, tako ne moremo reči, da bi se v ljudski šoli zamogli strogo te ali une nam znanih zgodovinskih učav posluževati. Čista životopisna učava, ktera nam slika нравno velike osebe, ktere so ali so bile uzrok velikega početja ali pa so početo izpeljale in ktere tako rekoč stoletje, v katerem so živele, utelesujejo, je primerna le za nižje oddelke. V višjih oddelkih ljudska šola sicer tudi ne more drugzega podajati, kakor življenjapolne slike značajnosti, jedernate in lepolične životopise, to pa vendar more po časovnem redu storiti. Poleg tega pa je še potreba, da sa podajajo ti životopiši vselej v spretni zvezi, da se tako doseže tudi potrebna naravna eclota zgodovine. Natančneje o tem hočemo govoriti še na drugem mestu.

Dalje sledi.

Slovniška obravna v ljudski šoli.

Spisuje V. Jarc.

Čerke.

Kteri izmed vas zna povedati vse čerke, ki ste se jih lani učili?

J. povej jih! M. še ti? P. jih poznaš ti tudi? Ko ste lani že vse čerke spoznali, na zadnje ste imeli pa še enkrat vse v tem-le redu zapisane: (Mala abeceda se napiše na tablo.)

Čerke v tem redu, ena za drugo postavljene, se imenujejo abeceda, in ker so to male čerke, reče se jim mala abeceda.

1. Naučite se abecede na pamet in jo potem zapišite tudi iz glave na vaše tablice! (Se ve da s pisnimi čerkami).

Ali ste se pa lani samo takih malih čerk učili? Kakšne pa še poznate?

Če stojte velike čerke v tem redu ena za drugo, kakor v mali abecedi, (se napišejo na tablo), se pa imenujejo velika abeceda.

Kdo že zna veliko abecedo na pamet?

Kdor zna malo, ta zna tudi veliko abecedo na pamet povedati. — L. zakaj?

2. Zapišiti iz glave veliko abecedo!

3. Napišite: ktera čerka stoji v abecedi pred „m“ in ktera za njim? Ktera je zadnja v abecedi, ktera prva? Ktere čerke so v abeced med „o“ in „v“. Ktere so med „c“ in „l“?

Kterih pet čerk ste se lani najpred učili?

i, u, e, o, a; te se lahko prav glasno izgovarjajo, vsaka sama za se brez pomoči kakega drugega glasu, imenujejo se zato samoglasniki.

4. Povejte vse samoglasnike in jih potem iz glave zapišite na tablico!

5. Zapišite samoglasnike v tem redu, kakor so v abecedi! J. izgovori prav glasno „n“, „p“, „t“, „z“!

Glej teh pa ne moreš tako glasno in razločno izgovoriti, kakor samoglasnike; ker se le bolj tiho izgovarjajo, zato se imenujejo tihniki. Ako pa hočemo, da se vendar malo bolj prijetno glasé, moremo jim pa po en samoglasnik pridjati n. pr. en, pe, te, ze, el, ka, ef, je, i. t. d. ker imajo ti še le sé samoglasniki nekaj več glasu, zato jim pa tudi rečemo soglasniki.

6. Zapišite vse tihnike ali soglasnike po abecednem redu — brez samoglasnikov!

Prepišite berilo . . . in podčrtajte vse samoglasnike!

Dalje sledi.

Dopisi.

Žavec. Celjsko učiteljsko društvo je imelo dne 5. t. m. v prostorih mestne dekliske šole svoj drugi letošnji zbor. Vdeležiteljev je bilo kakih 30 udov. Zapisnika, slovenski in nemški, se prečitata.

G. predsednik omenja dopisa ptujskega učiteljskega društva, ktero vabi na vzajemno delovanje o priliki uredovanja posameznih šol v plačilne rede, ter nasvetuje, naj bi se v ta namen volil poseben odbor, ktereга naloga bi bila, zbirati dotična poročila učiteljev o takih krajnih razmerah, ktere bi vtegnile služiti v to, da vsaka šola saj v zdajnem redu ostane, če ni mogoče jo v višjega spraviti, in jih uredjene šolskim oblastnjam predlagati. V ta odbor so se volili gg. Brezovnik, Koderman, Kropelj, Valentinič in Weiss.

Potem prečita g. predsednik dopis celjske podružnice živinorovalnega društva, v katerem g. Weiss, kot predsednik podružnice, k obilnemu pristopu vabi.

V imenu pregledovalcev računa za leto 1879 izreka g. Kokót blagajniku g. Miklavcu zahvalo, da je račun popolnoma v redu. Zbor mu priterjuje.

Na to je govoril g. Lopan o namenu, važnosti in načertu šolskih vertov po deželi. Poudarjal je posebno zdatni upljiv verta pri šoli na duševno in telesno odgojo otrok. O dotičnem načertu, ktereга je govornik na tablo narisal, se je prav živahno razgovarjalo. Govornik je obljubil, da bode prihodnjič nadaljeval o tem predmetu.

Obravnava g. Jarc-a: „Slovenska slovnica“ se zaradi pozne ure preloži.

Po nasvetu g. Brezovnika se bode odslej zapisnik sicer v obeh jezikih pisal, a vendar v zborih samo slovenski ali samo nemški prečital.

Zbor sklene na dalje, poprositi šolske oblastnike, naj blagovolijo spise za okrajne konference tistim učiteljem vračati, kateri se zanj oglašé.

Jone Petriček.

Maribor. („Kako in kdaj se naj novo Drugo berilo v šole vpelje?) To se je vprašalo pri zadnji seji marib. učit. društva. Ker pa ta reč vse slovensko učiteljstvo zadeva, zato morebiti tudi drugim g. kolegom vstrežem, ako odgovor objavim ne kot edino veljaven, tembolj v spodbujajo, da se tudi drugod o tej stvari za časa pogovoré ter po svojih mislih ukrenejo. Predno pa svoje mnenje o vpeljavi berila povem, moram opozoriti, da novo „Drugó berilo“ ni v nikaki zvezi s starimi berili, temveč je le druga knjiga v zbirki slovenskih beril, ktera se bodo izdajala in katerih prva je združena z Mikložičevo „Začetnico“, tretja pa bode še v teku tega leta beli dan zagledala.

Novo „Drugó berilo“ nadomestuje nekaj sedanje „Pervo berilo“ zato se umé, da si bodo ob novem šolskem letu vsi tisti učenci, kateri bi si morali „Pervo berilo“ kupiti, omislili novo „Drugó berilo“. Da pa pri poduku radi prerasličnih knjig prevelika zmešnjava ne navstane, naj si kupijo novo „Drugó berilo“ tudi vsi učenci, kateri so že eno leto „Pervo berilo“ rabili. In ker izide „Tretje berilo“ še letos, zato mislim, bode kazalo, da si tudi učenci, kateri mislijo kupiti staro „Drugó berilo“ rajši kupijo novo, in le ovi, ki staro že rabijo, naj ga še tudi nadalje poderžé. Potem takem se sedanje „Pervo berilo“ popolnoma odpravi, staro „Drugó berilo“ je pa pri najvišjem oddelku sicer še v rabi, se pa tudi več ne kupuje. Res, da bodo nekteri učenci na škodi, ker si bodo morali dve leti zaporedomā nove knjige kupovati; če pa pomislimo, da se bodo nova berila gotovo več let nespremenjena rabila, da jih toraj zamorejo potem svojim naslednikom, bodi si bratu, sestri ali drugim prepustiti, tedaj škoda ni ravno preznatna. Vsem neprijetnostim se pa ni mogoče nikdar ogniti; kadarkoli se nova knjiga vpeljava, naj se že to godi leto prej ali slej. Moja misel je toraj, da se o veliki noči po vseh slov. šolah novo „Drugó berilo“ na vsak način vpelje.

Kakor nobena reč na svetu, tako tudi novo „Drugó berilo“ ni brez madežev. Da molčim o vseh drugih, omenim le tiskovne pomote, ktere so se vrinile, in tu in tam berilo močno kvarijo. Zato bi vsem tovarišem svetoval, da tiskovne pogreške v svojem, kakor tudi v berilih svojih učencev, popravijo, kar se v nekterih urah prav lahko doverši, kajti papir je dosti močan in se ne terga, ako se le količkaj pazljivo ravna. Da bi se to učencem naročilo, ni svetovati, ker bi si večina radi neizurjenosti knjigo preveč potergala in zamazala.)*

*) Nadjali smo se, da se bodo take napake pri drugem natisu odpravile; a dobili smo: „Drugó nespremenjeno izdajo“.

Čadram. Dne 5. svečana t. l. so imeli učitelji konjiškega okraja v Konjicah svoje zborovanje. Navzočih je bilo 16, namreč 4 učiteljice in 12 učiteljev. Zborovanje se je začelo ob $1\frac{1}{2}$ 10 uri. S kratkimi besedami je predsednik g. B. Malenšek navzoče pozdravil in potem pričel razpravljati točke dnevnega reda. Najprvo se je volil društveni tajnik mesto izstopivšega uda in tajnika g. Čeha —. Po predlogu gg. Kapuna in Malenšeka je bil Radoslav T. Kovačič jednoglasno za tajnika sprejet. Temu je sledila volitev poslanca v štajarsko deželno učiteljsko konferenco. Volitev se je morala ponavljati, kajti pri prvi volitvi je dobil g. Teran 7 glasov in še le pri drugi z 8 glasovi kot poslanec voljen bil.

Nato je g. Teran o svojem predmetu: „Naloge na eno-dvo in trirazrednicah, njih snov, ravnanje in poprava“ razpravljal. Nalogo je z izjemo nekterih malenkosti dobro rešil. Po kratki debati, ktere so se gg. Malenšek, Kapun in Kovačič vdeležili, je govoril g. Malenšek o temeljnih poskusih iz magnetike. Pokazal je to tudi na raznih poskusih. Z njegovo nalogo so bili vsi navzoči zadovoljni. Ravno tako tudi s Kovačič-evo, kateri je na besedi „voz“ kazal, kako se zamore po pisalno-bralno metodičnem potu v ljudskih šolah obravnavati.

Gospod Teran se je pri razpravi nemškega, g. Malenšek in Kovačič pa slovenskega jezika posluževal.

Na zadnje še omeni g. predsednik umrlega uda g. Miglič-a, nadučitelja ločkega. Vsi udje so vstali in s tem svoje pomilovanje izrazili. Slednjič se je sklenilo, da bo prihodnje zborovanje 1. mal travna. Kdor bode pri tem zborovanju prednašal, še zdaj ni znano, kajti isti gg. se še le v 14 dneh oglasé. S tem se je končalo zborovanje ob 1. uri popoldne. K.

Postojnski okraj. Sprejmi preserčni pozdrav iz Notranjske, dragi „Popotnik!“ Iz divne doline savinjske priromal si tudi k nam na terda kraška tla, kjer tuli in buči merzla burja, silovita hči golega Nanósa, orjaka kraških pečin! Dobro si nam došel! Dokaj lepega in zanimivega si nam prinesel že v prvih svojih torbicah in željno pričakujemo nadaljnih tvojih darov, ki nam je obetaš!

Ne dvomimo, da bodo tudi tukajšni — ko sploh kranjski — učitelji, kolikor mogoče, pripomogli v to, da se bo potna tvoja palica okrepila! Vsaj bi to moral vsak rodoljuben učitelj storiti! — Podpirati domače slovstvo ter v obče pospeševati vsaktero podvzetje v prid milega nam naroda, naj bi bila sveta briga vsacemu rodoljubu! Zlasti pa nam — učiteljem — je živo treba, da si pomnožimo n a š e t. j. pedagogično slovstvo, da si ustvarimo lastno literaturo! In v to naméro naj se vporabi vsaka prilika, ki se nam ponuja! — Na delo torej, mili mi kolege, na Kranjskem! Podpirajmo tudi mi naše verle sobrate na Štajarskem, pomozimo jim v krepko, uspešno delovanje! Njih težnje so naše težnje, njih namere tudi naše! Vsi smo enega stanu, ene krvi! Kar bodo ustvarili oni, to bode tudi nam in našim potomcem v dobro! Oni so si stavili lepo, vzvišeno nalogo: buditi in gojiti enotno delovanje ljudskih učiteljev v slovenskih šolah! Slovenskim šolam smo mi učitelji, kar torej oni nameravajo, to ima svojo veljavo za n a s v s e —, ki smo sloven-

skega rodú. Tedaj še enkrat: podpirajmo svoje štajarske sodruge, pokažimo, tako gmotno ko duševno, da nismo malomarni, če je treba kaj storiti za svoje nadaljno izobraževanje, za svojo čast ter v hasen preljubljenemu zarodu svojemu!

—d—

Bolgarsko. Sedaj imajo Bolgari že sledeče srednje šole: Vojna akademija v Sofiji; duhovno učilišče v Leskovcu, (čez 50 klerikov), duhovno učilišče v Samokovu (okoli 50 klerikov); klasična gimnazija za dečke v Sofiji (ima letos že tri razrede in 200 dijakov); klas. gimnazija v Gabrovu (okolo 200 dijakov); realka v Lom-Palanki (tri razrede blizo 100 dijakov); realno učilišče v Ruščuku (četiri razrede, 150 dijakov); realka v Slivenue četiri razrede, 200 dijakov); realka v Kestendelu dva razreda); gimnazija za devoyke v Šofiji (dva razreda, okoli 100 učenk), gimnazija za devoyke v Ternovi (1 razred okoli 80 učenk).

Ravno kar se snuje gospodarska šola v Ruščuku, za katero so se našli med Bolgari nekteri sposobni učitelji, ki so se učili prej na Českem gospodarstvu in poljedelstvu. Nekaj bo tudi Čehov kot učiteljev imenovanih za to šolo; potem se bo ustrojilo po deželi nekaj raznih vzglednih gospodarstev.

Razven tega misli se sedaj tudi že za ustrojenje pravniške akademije. Brž ko ne se bo ta misel še le čez par let izpeljala.

Črez 4—5 let bo treba misliti na otvorenja prvega bolgarskega vsenčilišča, ker do ta čas bodo srednje šole že popolne. — V Sofiji se bo tudi morda že letos odprla šola za babice, i. t. d.

Na ta način bolgarska vlada skrbi lepo za svoje šolstvo. A moram omeniti tudi to, da ona daje štipendije za dijake v velikem številu in v izdatnih zneskih. Koliko Bolgarov študira na raznih univerzah, vsak s štipendijo po 500 — 700 frankov na leto.

Koliko je štipendij za srednje šole in koliko podpore dobivajo dijaki v raznih zavodih!

V Sofiji v Aleksandrovskem zavodu je okoli 60 dijakov, a devičanskem zavodu je tudi čez 30 deklet (med njimi nektre že odrasle po 16—19 let stare gospodične). Učeca se mladež je tukaj sploh malo bolj pri letih, kakor se drugače misliti ne more, kajti šolo je zakasnila v mladosti, ker ni bilo šol z večimi razredi. V 3. latinski šoli so n. pr. po večini dijaki s 16—17 leti. A to moram izjaviti, marljivi, redni in dobri so ti dijaki; vsi nekako „Europejci.“—

Tako bi bil tebi, dragi „Popotnik“ napolnil torbico z raznimi včstmi iz dežele najoddaljenih slavjanskih bratov na jagu.

Veselilo me bo, ako bodo kterege od mojih najbližnjih rojakov zanimalo. In kedar boš potrkal na vrata tega ali onega g. učitelja, ki me pozna, izroči mu moj pozdrav, slovenski mladeži pa reci, kjer jo boš srečaval, naj se uči, kar je dobro in koristno, ali posebno naj goji slovenski jezik, kateri se razlega od Triglava — do Balkana!

B.

Novice in drugi stvari.

(**Novi minister za poduk in bogočastje baron Žiga pl. Conrad Eybesfeld**), je sin priprostitih starišev na Štajarskem, kjer je še zdaj veleposestnik. Rojen leta 1821, se je izšolal v Gradci ter služboval na Ogerskem in pozneje v Benetkah. Bil je potem deželni predsednik na Kranjskem in od leta 1871 c. k. namestnik na zgornjem in pozneje na spodnjem Avstrijskem. Tukaj je bil tudi deželni poslanec. Leta 1854 je dobil plemstvo.

(**Presvitli cesar**) je daroval 80 gld. krajnemu šolskemu svetovalstvu v Soboti v slovenjegraškem okraji za šolska učila; — dalje 100 gld. štajarskemu društvu za podporo učiteljskih vdov in sirot.

(**Štajarska hranilnica**) v Gradci je darovala 500 gld. za stavbo šolskega poslopja v Šmartnem pri Gornjemgradu.

(**Tretja deželna konferenca**) štajarskih učiteljev se bode sklicala meseca septembra t. l. v Gradec.

Za poslance v deželno učiteljsko konferenco so se izvolili gg. Peter Kapun za konjiški in Tomaž Dernjač za sevniški okraj.

(**Kmetijski napredovalni poduk**) se vpelje na ljudski šoli pri sv. Barbari v Halozah.

Odbor društva za podporo učiteljskih vdov in sirot na Štajarskem je izvolil za dopisujoče članove, katerih naloga je zastopati društvene zadeve v svojem okraju, med drugimi sledeče gg. Fr. Blümel za Celje; Ferd. Rauschl za Ormuž; Ant. Rakuša za Marenberg; J. Mikložič za Maribor; Karl Udl za Jarenino; Fr. Einfalt zu Radgono; Fr. Böhme za Kozje; Ognjesl. Cicelj za Vransko; Pet. Kapun za Konjice; Jan. Rajh za št. Lenart v sl. Goricah; Tom. Dernjač za Sevnico; J. Horvat za Ljutomer; J. Brinšek za Šmarje; Jak. Škoflek za Mozirje; J. Ornik za Brežice; R. Orač za Rogatec; Fr. Hernaus za Šoštanj; J. Ranner za Laško; Fr. Vindiš za sl. Bistrico; J. Barle za Slovenjigradec.

Po konjiškem in šoštanjškem obraju razsajajo osepnice tako, da so morali otroci iz nekterih vasi iz šole izostati, tudi nekatere šole v teh okrajih so morali zapreti.

Starostne doklade so dobili gg. Jožef Horvat, nadučitelj v Ljutomeru, Placida Volavšek, nadučiteljica v Brežicah.

(**Savinjski planinski klub**) v Celji imel je 19. t. m. svojo redno letošnjo sejo, v kateri se je posebno povdarjalo, kako bi se cesta med Ljubnim in Solčavo popravila in sploh popotovanje po naših planinah povspešilo.

Ker je namen društva jako hvale vreden, bomo prilično več o njem govorili.

(**Zahvala.**) Odbor društva sv. Mohora v Celovcu je koncem meseca januarja t. l. na vloženo prošnja poslal tukajšni šolski knjižnici lepo zbirko

raznih društvenih knjig — skupaj 40 zvezkov, — za katero cenjeno darilo se v imenu šolske mladeži in občinstva najiskrenejše zahvaljuje.

Vodstvo ljudske šole v št. Pavlu v savinjski dolini.

(Celjsko učiteljsko društvo) bo zborovalo dne 4. marca t. l. ob 10 uri predpoldne.

Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Naznanila. 3. O razštevanih z navadnimi drobci, (razl. Miklave). 4. O risani na prvi stopnji, (učilni poskus, razl. Brezovnik). 5. Kako marljivo naj učitelj dela, (razl. Weiss). 6. Nasveti. Pred zborovanjem petje.

Odbor.

Ptujsko učiteljsko društvo ima v četrtek, 4. marca svoje redno mesečno zborovanje. Vabijo se vsi udje i šolski prijatelji, da izvolijo priti v obilnem številu. Dnevni red. 1. Prečitanje zadnjega zapisnika. 2. Raznoverstna poročila. 3. Nadaljevanje zadnjega dnevnega reda. 4. Zgodovinske pripovedke, šege in navade. 5. Predlogi.

Odbor.

(Spremembe pri učiteljstvu.) Na Štajarskem: G. Rad. J. Kovačič za podučitelja v Ljutomer. G. Klemenčič za podučitelja v Vojnik. G. Sager iz Petrovč v Novocerkev in gospodična Karolina Peer v Petrovče za poduč. — Na Kranjskem: G. J. Jelenec za pomožnega učitelja v Lozice in g. Fr. Kalin iz Lozic v Vreme. G. Bern. Janec v Tunjice pri Kamniku. G. J. Pavčič za nadučitelja v Šent Rupert.

Listnica.

Gosp. Iv. G. in g. J. L. W. v Celji. Prosimo potrpljenja! Vse pride. — Gosp. Rad. T. K. v Č. Bedemo porabili, kolikor bo mogoče. Le še večkrat kaj novega iz Lj. — Gosp. Fr. Pr. v L. Hvala! Pišite nam — prosimo — večkrat iz tamošnjih krogov. — Gosp. J. K. v Moz. Za 4. štev. prepozno. Prosimo, pošljite nam celi spis; saj pišete, da je dodelan. Gosp. T. K. v V. Pride.

Učiteljska služba

na enorazredni ljuski šoli na Polji (Felddorf) s plačo IV. razreda in prostim stanovanjem je prazna. Prosilci, kateri morajo slovenskega in nemškega jezika zmožni biti, naj blagovolijo svoje prošnje po predpisanem potu v štirih tednih pri krajnem šolskem svetu na Polji (Felddorf), pošta Podčetrtek (Wind. Landsberg) vložiti.

Okrajni šolski svet v Kozjem, 28. januarja 1880.

Josek
predsednik.